

OROSZI SÁNDOR

Egy humanista tudós a történelem és politika csapdájában

E meghatározhatatlan műfajú írás Abay (Neubauer) Gyula akadémiai levelező tag, dékán, tanszékvezető, de elsősorban tudós és oktató emléke, tevékenysége előtt kíván tisztelni születésének 125. évfordulója alkalmából. Minden volt és jelenlegi egyetemi polgár elismerését fejezik ki e sorok az európai műveltségű, mélységesen humanista egyéniség előtt, aki egy lépésnyit sem távolodott el a független tudós számára a becsület által kijelölt ösvényről, nem engedett karrierje érdekében a politika nyomásának, csábításának. Nagyra értékeljük Abay (Neubauer) Gyula akaraterejét, felkészültségét, hihetetlen memóriáját, emberi tartását, aki a váci börtönben, minden forrásanyag felhasználása nélkül öntötte formába régi elképzelését, az örök gazdaságtan rendszerét. Életének, munkásságának fordulópontjai a Pécsi Tudományegyetem, illetve tágabban a magyar társadalom vázlatos leírásává állnak össze.¹

*

Neubauer Gyula (1891-1978) 1909-ben állami szolgálatba lépett, majd 1910-től munkavégzés mellett jogtudományi tanulmányokat folytatott. 1913 decemberében az államtudományok doktorává avatták, a következő év augusztusában bevonult a császári és királyi 3. számú tiroli császárivadászezredbe. 1914. decemberi sebesülését követően – többszöri felülvizsgálat után – 1918. február végén elbocsátották a fegyveres erők kötelékéből.

Első publikációja a bresloui Nord und Süd 1918. áprilisi számában jelent meg „Der Zukunftsstaat” címen. Ez az írás doktori értekezése egy részére épült.

„A határhaszon-elmélet bírálattól”

a „Le a sztálini magyar alkotmánnyal” című „Szabad Dunántúl” cikkig

Érdeklődése határozottan gazdasági irányba fordult, több éves kutatást követően 1927-ben készült el *A határhaszonelmélet bírálata* című kiemelkedő munkája (Danubia, Pécs 1927. 166. old.). A könyv alapján 1928. június 25-én a pécsi m. kir. Erzsébet Tudományegyetem a közgazdaságtan magántanárává habilitálta.

¹ A Pécsi Tudományegyetem jogelődjének, a pécsi m. kir. Erzsébet Tudományegyetem kiemelkedő személyiségének, Abay (Neubauer) Gyulának a váci börtönben írt könyve, az „Oeconomia Aeterna” 2016 decemberében jelent meg az Akadémiai Kiadó gondozásában. E sorokkal a tragikus sorsú tudósra emlékezünk, s rá kívánjuk irányítani figyelmet a rendkívüli körülmények között keletkezett mű – szerzője meggyőződése szerint az örökkévalóságnak szóló – gondolataira.

Szeretném megfogalmazni sejtésemet a tanulmány címében szereplő „bírálat” kifejezést illetően: ez a szó valószínűleg Neubauer Gyula távlati elképzelésében érlelődő *Oeconomia Aeterna* majdani kidolgozásának tervére utal.

Az 1890-es években megmutatkozott, miként H. Lehmann írta a határhaszon-elmélet történetével és elemzésével foglalkozó könyvében, hogy a határhaszon-elmélet „további fejlődésre már nem képes.” (Lehmann, H. 1971) Bő harminc oldallal hátrébb megállapította: A „*határhaszon-elmélet már csak az egész közgazdaságtudomány egy területének, nevezetesen a fogyasztási cikkek kereslete elméletének magyarázatánál használható.*” (Lehmann, H. 1971) Hasonló F. Jonas véleménye: Wieser „*Theorie der Gesellschaftlichen Wirtschaft*” címen, 1914-ben megjelent – egyébként a határhaszon-elmélet alapvető tételrendszerét alig érintő – könyvével kapcsolatosan, amelyet „*a szűkebb értelemben vett szubjektív iskola hattyúdalának*” (Jonas, F. 1964) tekintett.

A szakirodalomban uralkodó felfogás alapján szinte érthetetlen Neubauer Gyula téma-választása, amelynek indokaira vonatkozó sejtéseinket, feltételezéseinket csak a bő két évtizeddel későbbi történések látszanak igazolni.

1927-től a szakmai közélet nagyon aktív szereplőjévé vált, terjedelmesebb tanulmányai jelentek meg, továbbá előadásokkal szerepelt a Magyar Közgazdasági Társaság fórumain. Az 1929/30-as tanévet állami ösztöndíjasként Berlinben töltötte, majd a következő év londoni tanulmányokkal telt el. Ez a két esztendő kitűnő alkalmat teremtett számára az európai tudományos vérkeringésbe történő bekapcsolódásra, amely lehetőségeket sikerült is kihasználnia. Külföldi ajánlásra 1933-ban tagja lett a chicagói The Econometric Society-nek, a londoni Royal Economic Society-nek, illetve az Institut International Sociologie-nak. (A Magyar Statisztikai Társaságba csak egy esztendővel később nyert felvételt.)

1936-ban a Szent István Akadémia tagjai sorába léphetett. Két év múlva nyilvános rendkívüli egyetemi tanári címet kapott. (Megjegyzendő, hogy mindvégig a Magyar Királyi Dohányjövédéki Központban dolgozott, 1942-től miniszteri tanácsosként.)

A Magyar Tudományos Akadémia 1939-ben választotta levelező tagjául, székfoglalóját 1940. június 10-én tartotta.

Neubauer Gyulát nem csak a hazai, hanem az európai tudományos életben is tisztelet övezte, ennek ellenére jól csengő, ismert családnevét, magyar identitását hangsúlyozandó, 1943-ban belügyminisztériumi hozzájárulással Abayra magyarosította.

1944 júliusában egyetemi nyilvános rendes tanárrá nevezték ki a Jog- és Államtudományi Kar Közgazdaságtan és Statisztika tanszékére. Az őszi szemeszter a háborús események miatt hat hétre korlátozódott. Az 1945-ben az USA-ba távozott Surányi-Unger Tivadar helyett ő tartotta a Közgazdaságtan kurzust, emellett ellátta a tanszékvezetői feladatokat is². Faluhelyi professzor halálát követően átvette a Kisebbségi Intézet vezetését a Nemzetiségi Szemle folyóirat szerkesztésével egy időben. Hivatali teendői mellett nagyon aktívan részt vett a különböző fórumok által szervezett vitákon. Feladatai egyre növekedtek, 1946-tól dékánként, majd prodékánként tevékenykedett.

² Engedtessek meg, hogy utaljak e dolgozat megírásának személyes motívumára! Abay (Neubauer) Gyula hajdani, a hetvenes évektől a Közgazdaságtudományi Kar szervezetébe integrálódott tanszékén kezdtem oktatói pályafutásomat, az ott töltött harmadfél évtizedből közel húsz esztendeig irányítottam is a szervezeti egység munkáját.

1946-ig Abay (Neubauer) Gyula pályája töretlenül ívelt felfelé, ezt követően azonban sajnos az ő életében is elérkezett a „fordulat éve”. 1948 szeptemberében a The Econometric Society hágai konferenciájának előadói (tervezett előadását General equilibrium and economic planning címen várta a fórum) között jegyezték, de a kiutazáshoz már nem kapta meg az útlevelet. Még az év novemberében kényszernyugdíjazták.

Később a zöldhatáron keresztül távozott, és néhány havi külföldi tartózkodása folyamán megjelent egy tanulmánya a Zeitschrift für Nationalökonomie 1949. évfolyamában.

Miután hazatért, az őt ért atrocitások sűrűsödtek, a MTA megfosztotta szavazati jogától. 1951-ben elutasították a doktori fokozat megszerzésére irányuló kérelmét (holott témaként egyik kedves kutatási területét, a marxi antinómia megoldását jelölte meg).

Korlátozott ellátmánya szükségessé tette, hogy munkát vállaljon (statisztikusként, könyvelőként dolgozott).

1956 szeptemberében – a körülmények ismeretében nyugodtan kijelenthetjük, hogy meglepetésre – kiutazhatott az International Economic Association I. Közgazdasági Világkongresszusára, melynek kiadványában megjelent Lundberg előadásához kapcsolódó hozzászólása. Újabb tanulmányát tette közzé a Zeitschrift für Nationalökonomie, „Die Lösung der Marxschen Antinomien: die Auflösung der marxistischen Theorie” címmel.

1956-ban bekapcsolódott a forradalom pécsi eseményeibe, a Nemzeti Tanács tagjává választották, jogállamisággal kapcsolatos véleményét kifejtette a „*Le a sztálini magyar alkotmánnyal*” című cikkében, amely a Szabad Dunántúl november 1.-i számában jelent meg.

A hatalom példát statuált: az első fokon kirótt négy éves börtönbüntetést a másodfok megtoldotta még további két esztendővel. Várható volt az Akadémia „harcos” lépése is, mellyel 1958. október 17-én ténylegesen kizárta tagjai sorából. Már az is különleges kedvezménynek tekinthető, hogy gondolatait – minden forrásmunka használata nélkül – papírra vethette. Így született meg az *Oeconomia Aeterna*, amelynek kiadására azonban évtizedeket kellett várni.

Az 1980-as években már lengedeztek a változások szelei. Az MTA 1989. május 8-i, 149. rendes közgyűlése rehabilitálta – a tudomány más kiemelkedő személyiségeivel együtt – Abay (Neubauer) Gyulát, akadémiai tagságát posztumusz folyamatosnak nyilvánította. Megindult a Heller-iskola világhírű tagjai műveinek újólagos (gyakran reprint) kiadása, de ez sajnos nem érintette Abay (Neubauer) Gyula munkásságát. (Akadémiai székfoglalójának teljes szövege ugyan 1998-ban – először! – napvilágot látott, unokája, Barcza Tibor szerkesztésében, a költségeket azonban a család viselte!)

A Pécsi Tudományegyetem 2001-ben az *Oeconomia Aeterna* kiadásával törlesztette a vele szemben felhalmozódott nyomasztó adósság egy részét. (A könyv a pécsi közgazdász-képzés megindulásának 30. évfordulója alkalmából jelent meg.) Méltó elismerést, jóvátételt azonban csak az Akadémiai Kiadó gondozásában 2016-ban kiadott, a (közgazdász)társadalom széles körei számára elérhető újabb kiadás jelent.

Az „*Oeconomia Aeterna*” egyes szerzőkön, irányzatokon felülemelkedő tételrendszere

Abay (Neubauer) Gyula váci börtönben írt művének címe örök, változatlan gazdaságtanra utal, amely független a különböző korok uralkodó politikai rendszereitől, társadalmi-gazdasági viszonyaitól. A közgazdaságtudomány fejlődése szempontjából szerinte azoknak az

összefüggéseknek a felismerése, megfogalmazása fontos, amelyek minden korszakban érvényesek. Lényegében ő is, mint sokan mások, „értékmentes” közgazdaságtant kívánt kidolgozni. *„A közgazdaságtan fejlődésének az elmúlt mintegy száz esztendő során- s különösképp a második világháború óta – az egyik legfeltűnőbb vonása az a következetes törekvés volt, hogy lehántsanak róla minden politikai, szociológiai és erkölcsi összefüggést.”* – írta az Angliában alkotó Balogh Tamás 1982-ben, majd hozzáfűzte: *„Az így visszamaradó desztillátum állítólag értékmentes (wertfrei) vagyis objektív elméleti képződmény...”* (Balogh T. 1994.)

„Sémánk minden szakaszát egy jellegzetes névhez szeretnők kapcsolni... ezt pontosan az első szakasszal nem tudjuk megtenni. A második szakaszt méltán köthetjük egyszerre Marx és Walras nevéhez... A harmadik a Kondratyev-féle szakasz... Végül a negyedik ugyanígy Cassel szakasza, az aranytermelés emelkedésének és az aranyárak változatlanóságának vizsgálatáért. Ha az első szakasznak egy nevet akarnánk mégis adni, megfontolhatjuk, hogy illessük Heller Farkas nevével...” (Abay (Neubauer) Gy. i. m. 314. o.)

A közgazdaságtan egyes, relatíve önálló fejezeteit korszakos jelentőségű gondolkodók „örökérvényűen” dolgozták ki, állapította meg. Az adott rész – mint Abay (Neubauer) Gyula szavaiból következik – alapvetően ehhez az alkotóhoz köthető, de mások is megfogalmaztak – gyakran teljesen más problémakört elemezve – ehhez az ismeretrendszerhez logikusan illeszkedő, a már kialakult elméleti vázzal szerves kapcsolatot mutató tételeket. A professzor nem kisebb célt tűzött maga elé, minthogy homogén egységet teremtsen az egyes tudományterületeken belül, átemelje a „kompatibilis” összefüggéseket, megvalósítsa a fejezetek koherenciáját.

Művében – meggyőződésem szerint – az aeternális jelleg magasabb fokozatának elérését is el kívánta érni Abay (Neubauer) Gyula. Felvállalta a már belső összhangot tükröző részek integrálását, a tudomány egészének hierarchikus felépítését, azaz egységes teória kialakítását. Kimondatlanul szinte – mai szóhasználattal – a közgazdaságtan fő áramának politikamentes kialakítását képzelte el.

Munkája közben figyelmet fordított a tudományos tételek „tesztelésére”, valósággal való összevetésére. Nem polemizálni akart – ezért is mert hozzákezdeni „könyvtár” nélkül a benne régóta érlelődő ismeretrendszer leírásához –, hanem szintetizálni, rendszert teremteni.

A fogságban papírra vetett gondolatai szerves folytatását képezik a habilitációja alapjául szolgáló, díjazott könyvének. Törekedett a bécsi iskola képviselőinek (Wieser, Böhm-Bawerk) álláspontja közötti árnyalati eltérések bemutatása mellett az összhang kiemelésére, a másik két határhaszon-iskola platformjával történő egyeztetésre. Abay (Neubauer) Gyula kitér a többféle fogyasztási cikkből összetevődő készlet együttes értékének alakulására, számolva azzal a lehetőséggel is, hogy a volumenében növekvő készlet összértéke süllyedhet is. A leírtakat egyértelműen tükrözi következő gondolata: *„Az 1930. évi felismeréseimből pedig felhasználom Jevons-nak egy felvetett, de elhanyagolt észrevételét... amit magasabbrendű készletfogalmammal egybevetve nemcsak a magam gondolatmenetének hibáit küszöbölhetem ki, hanem a Wieser és Böhm-Bawerk gondolatmenetének hibáit is, és egyúttal közös nevezőre tudom hozni az elméletet és gyakorlatot is. Magyarázatomat a rendszeres szükségletkielégítés folytonossági tanának nevezem el, continuity law of ordinary satisfactions, hogy Jevons terminológiáját használjam fel.”* (Abay (Neubauer)

Gyula i. m. 169. o.) Ezzel kilép a határhaszon-elmélet logikai kereteiből, és a marxi használati érték fogalmát újraértelmezve komplex, aeternális haszonelméletet alkot, amelynek középpontjában a fogyasztó áll.

A fogyasztás, hasznosság elméleti elemzése mellett kitér annak egy gyakorlati dimenziójára is. 1958-ban az ökológusok még nem vizsgálták a Föld eltartási kapacitását, az ökológiai lábnyom problémáját (a kategóriát Rees vezette be az 1960-as években). Abay (Neubauer) professzor, érintve ezt a kérdést, mai mércével mérve is kitűnő előrejelzést adott: *„földünk összes népessége a mainak még több mint a háromszorosát is elérhetné.”* (Abay (Neubauer) Gy. i. m. 55. o.) (A korabeli lélekszám a professzor memóriájában „tárolt” adatok szerint 2737 millió főt tett ki, az ENSZ 2015-ös visszatekintő elemzése erre az évre 2 909 millió főről ad számot.)

Már érzékelt a jóléti állam kifejlődésének lehetőségét. Rámutatott arra, hogy *„... a jóléti állam, a welfare state divatját éljük, s ha ez egyáltalán valósággá lesz, abban nagy része van annak, hogy a széles néprétegek az államra egyre nagyobb befolyást nyernek.”* (Abay (Neubauer) Gy. i. m. 70. o.) Az utóbbi évtizedekben ellentétes folyamatok játszódhatnak le, a jóléti állam intézménye a legtöbb régióban visszaszorult, illetve a BRICS-országokban érdemben ki sem fejlődött. A prekariátus kialakulásával, a szélső jövedelmi decilisek közötti hányados dinamikus növekedésével erősödik a feltétel nélküli alapjövedelem követelése. Abay (Neubauer) Gyula csírájában észlelte a jelenséget, erre következtethetünk abból, hogy Carr 1942-ben, Londonban megjelent könyvével kapcsolatosan *„egy abszolút létminimum feltétlen biztosításának általános programját”* (Abay (Neubauer) Gy. i. m. 66. o.), mint a szegény rétegek célkitűzését veti fel.

A termelés elmélete, az egyes részterületek kibocsátása, illetve a produktuma iránt más szektorokból megnyilvánuló kereslet a Quesnay Tableau économique-jától induló, Smitthen, Walrason áthaladó íve Abay (Neubauer) Gyula teóriájában egységes, homogén egészszerű áll össze. Ez az ív magában foglalja a marxi újratermelési elméletet is. Nem fukarkodik a Marx teljesítményét illető dicsérettel: *„Marxnak az egyszerű és bővített újratermelésről adott leírása valósággal gyönyörű; szemléletes, helyes és tanulságos...”* (Abay (Neubauer) Gy. i. m. 121. o.)

Hasonló szemléletmód jelentős európai szerzőknél is felfedezhető, példaként gondoljunk J. Robinson soraira! *„Ha egyáltalán van valami kis remény is a közgazdaságtan fejlődésére – írta elkeseredetten –, annak a Marx által felvetett problémák megoldásánál alkalmazott akadémiai módszerekben kell rejlenie.”* (Robinson, J. 1964)

Abay (Neubauer) Gyula életútja alapján nyilvánvaló, hogy Marxszal kapcsolatos elismerő-méltató gondolatai nem a börtön testi-lelki nyomorító hatásával kapcsolatosak. Ezt egyértelműen bizonyítja a már említett, a Zeitschrift für Nationalökonomie XVI. kötetében – még a büntetés megkezdése előtt – megjelent egy tanulmánya, valamint, hogy a „marxista-leninista” szerzők műveiből mások gondolatait nem használta fel az Oeconomia Aeterna építőköveiként.

Az összeilleszthetőség, az elméleti rokonság alapját a zárt rendszer jellegzetességei képezik. Az orvostudomány talán legjelentősebb – más tudományok, így a közgazdaságtan fejlődésére óriási befolyást gyakorló – felfedezése William Harvey nevéhez fűződik, aki 1616-ban gyökeresen átalakította a tudomány vérkeringésről vallott nézeteit. Felfedezte, hogy a szív pumpálja a homogén vért a szervezetben, táplálva a létfontosságú szerveket. A

körfogás a testben, mint zárt rendszerben megy végbe. Ebből a szemléletből kiindulva „*a fiziokraták természettudományt igyekeztek a politikai gazdaságtanból csinálni.*” (Mátyás A. 1963) A termékáramlást Quesnay számokkal is illusztrálta, elsősorban az 1766-os „*Formule du Tableau Economique*”-ben.

A politikai célkitűzéseiben a fiziokraták törekvéseivel szöges ellentétben álló marxi teória ugyanúgy zárt rendszerre épül, annak „működtetése” alapján vonja le következtetéseit. A rendszer zártsága még nagyobb fontosságot kapott Marx teóriájában azt bizonyítandó, hogy minden jövedelemnek a munka a forrása. Hasonlóan a fiziokrata modellből indult ki Walras, az Általános Egyensúlyelmélet teóriájának megalapozója is (megjegyzendő, hogy Marx alapművének, A tőkének a megjelenése mindössze pár évvel előzte meg Walras könyvének kiadását. Nagyon érdekes E. Beinhocker kritikus megállapítása: „Tudtukon kívül és a legjobb szándék mellett a késői tizenkilencedik századi közgazdászok egy sor olyan gondolatot vettek kölcsön a fizikából, melyek a gazdaságot – alapvetően helytelenül – zárt egyensúlyi rendszernek minősítették.” Ehhez a gondolatához még hozzáfűzi: „*Megközelítésük meghatározta napjaink hagyományos gazdaságtanának kereteit.*” (Beinhocker, E. 2006)

Az *Öconomia Aeterna*-ban Abay (Neubauer) Gyula is hasonló módszerekkel elemezte a termékáramlást, mint Quesnay, Marx és Walras. Számára is rendkívül szimpatikus volt a közgazdaságtan zárt rendszerként való felfogása. Az általa konstruált „csereegyenletek” lényegében a Walras-törvényre épülnek, mely szerint a gazdaság egészében a túlkereslet nagysága zérus. Feltehetőleg ez az alapállás az előidézője a keynesi forradalommal szembeni tartózkodásának, ugyanis Keynes éppen a gazdaság keresletkorlátos jellegével magyarázta, hogy az akár hosszú ideig is a félpangás állapotában működhet.

Hangsúlyozandó, hogy az elméleti hasonlatosság Abay (Neubauer) professzor szerint a „marxista-leninista” írások közül kizárólag Marx művei esetében mutatható ki. Erre utal véleménye a szocialista közgazdasági irodalomról: „*Még a legújabb orosz Filozófiai Lexikon tömör fogalmi meghatározásai sem adnak a szocializmus és kommunizmus viszonyáról többet, mint amennyit már Saint-Simon tanított, és ehhez az 1954. évi orosz politikai gazdaságtani tankönyvnek sincs érdemleges hozzátennivalója.*” (Abay (Neubauer) Gy. i. m. 52. o.) Feltehetőleg hasonló megnyilvánulásai is szerepet kaptak korai nyugdíjazásában.

Nem csak a határhaszon-elméletek és a marxi hasznosságfelfogás, illetve az újratemelési arányok kialakulásának rokon vonásaira mutatott rá. Kiemelte – J. B. Say nyomán – a három tényező szerepét a hasznosság, közvetve az érték létrehozásában, sőt, a társadalmi fejlődés szakaszolásában is. „*A három termelési tényező tana most már a gazdaságtörténet öt szakaszának teljes értékű megalapozásához további fenntartások nélkül felhasználhatóvá válik.*” (Abay (Neubauer) Gy. i. m. 50. o.) Figyelmeztet ugyanakkor, hogy a tényezők termelésben betöltött funkciója nem szükségszerű meghatározója a jövedelemelosztás területén kialakuló arányoknak.

Bár a csökkentett nyugdíj kiegészítéseként könyvelői tevékenységet kellett vállalnia, ennek ellenére is távol állt tőle a számviteli költségfelfogás. „*A költség tulajdonképpen minden esetben a Davenport-féle opportunity cost-tal azonos, vagyis elszalasztott alkalmas, figyelmen kívül hagyott más felhasználási lehetőségek értéke.*” (Abay (Neubauer) Gy. i. m. 103. o.)

Kiemelte a Böhm-Bawerk féle termelési kerülőutak és a Marshall teóriájában szerepet játszó várakozás (waiting) rokon vonásait, lényegében mindkét elméletben az időtényező került előtérbe. Ezen alapul a kamat, mint költség gazdasági funkciója. *„Mihelyt azonban a kamatszámítás jogosultságát elismerjük, márpedig az időkülönbséget gazdasági értékét nehéz kétségbe vonni, abban a pillanatban megszűnik a munkabérszámítás egyeduralma s az értékkepletnek, a költségszámításnak a kamat a munkabérral egyenrangú tényezőjévé válik, még hogyha a munkabér mennyiségi túlsúlyát meg is tartja.”* (Abay (Neubauer) Gy. i. m. 113. o.)

Abay (Neubauer) Gyula elismerte Kondratyev hozzájárulását a közgazdasági elmélet fejlődéséhez, az általa felismert ciklusok megjelenését a termelés hullámozásában. (Engedtessek meg egy személyes megjegyzés: e sorok írója 1971-ben végzett a Budapesti Corvinus Egyetem jogelődjén, de a képzési időszak alatt Kondratyev neve, munkássága említésre sem került. Hasonlóan „bánt” a tekintélyes orosz közgazdával Stefan Heretik is, aki a „Modern polgári közgazdaságtan elméleti alapjai” című, 1973-ban megjelent könyvében még a névmutatóban sem szerepeltette.) Abay (Neubauer) professzor Schumpeter gondolatait, téziseit ugyancsak beépítette művébe.

Érdekes és tanulságos Abay (Neubauer) Gyula elemzése a Marshall-segélyről. *„...Amerika visszatehermentes segélyként bocsátotta árufeleslegeit Európa rendelkezésére. Amerika ezeket eladni, Európa pedig megvenni nem tudta volna. ... Az állam pedig ... ugyanúgy vette meg és használta el azokat a termékeket, akár a háború költségei terhére a hadijavakat. Európának pedig megszűnt az áruínsége, meggyorsult háború utáni újjáépítése és újra fizetőképes vevővé válhatott a piacon.”* (Abay (Neubauer) Gy. i. m. 224. o.)

Abay (Neubauer) Gyulának a közgazdaságtan fő fejlődési irányjaival kapcsolatos prognózisait nem igazolták a megfogalmazódó, érlelődő, majd visszaszoruló világháború utáni teóriák. Sokan ezt a domináns szerepet szerző társadalmi-gazdasági csoportok szerepére vezetik vissza. Közéjük tartozik Stiglitz, J. E. is: *„Úgy tűnik, a globalizáció jelenlegi formájában a nemzeti elitnek régi diktatúráját a nemzetközi pénzvilág új diktatúrája váltja föl.”* (Stiglitz, J. E. (2002) *Ennek ellenére úgy vélte, hogy „Egy világkormány körvonalai bontakoznak ki a távoli jövő ködéből....”* (Abay (Neubauer) Gy. i. m. 323. o.)

A közgazdaságtannak a gyökerekhez történő visszakanyarodása E. Beinhocker szerint a további fejlődés szükségszerű mozzanata, a közgazdaságtudomány rezilienciájának, valamint nyílt rendszerré alakításának feltétele lenne. Ehhez muníciót adhat az a sok gondolat, amelyet a klasszikus és a kortárs szerzők műveinek elemzése során Abay (Neubauer) Gyula leírt könyvében.

Az Oeconomia Aeterna a szerző által a büntetés megkezdése előtt elérhető szakirodalomnak igényes, alapos áttekintése, feldolgozása, a gondolatok egységes keretbe foglalása. Az azóta eltelt időszakban megjelent publikációk – még ha érintik is ezeket a témákat – többnyire csak átvett, közvetett hivatkozásokra alapoznak. Abay (Neubauer) Gyula könyvének elmélyült tanulmányozása visszarepíti az olvasókat, kutatókat ebbe a szellemiségbe, felkínálva a lehetőséget az eddig relatíve háttérben maradt összefüggések figyelembe vételére, gondolatvilágukba történő beépítésére.

Abay (Neubauer) Gyula széttört életpályája romjain írt művét a társadalmi haladásról vallott humanista felfogásának hangsúlyozásával zárja: *„... a haladás mindig csak emberi haladás, az ember haladása ismeretlen cél felé. Értelmetlen a célfetisizmus és az embernek*

egy titokzatos célelcloch előtt való feláldozása.” (Abay (Neubauer) Gy. i. m. 322. o.) „Tragikus az a szeretet, amely gyűlöletből fakad és tragikus az a szeretet is, amelyből gyűlölet fakadhat. Az integrális humanizmus nem ismerhet el mást, csak szeretetből szeretet. Ez a Hegel-Marx-féle dialektika diadala, a tézis, antitézis, szintézis jegyében.” (Abay (Neubauer) Gy. i. m. 324. o.)

Hivatkozások

Abay (Neubauer) Gyula (2016): *Oeconomia Aeterna*; Akadémiai Kiadó 314. o; 169. o; 55. o; 70. o; 66. o; 121. o; 52. o; 50. o; 103. o; 113. o; 224. o; 323. o; 322. o; 324. o.

Balogh Tamás (1994) *Mit ér a hagyományos közgazdaságtan?* Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó,

Beinhocker, Eric (2006): *The Origin of Wealth: Evolution, Complexity and the Radical Remaking of Economics*,

Jonas, F. (1964): *Das Selbstverständnis der ökonomischen Theorie*; Berlin,

Lehmann, H. (1971): *Határhaszon-elmélet*; Kossuth Könyvkiadó,

Mátyás Antal (1963): *A polgári közgazdaságtan története*; Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest,

Robinson, J. .”(1964) *Kalecky and Keynes. Problems of Economic Dynamics and Planning*; Warsaw,

Stiglitz, J. E. (2002): *Globalisation and Its Discontents*, W. W Norton&Company New York.